

RECERCA

83

LA SANTÍSSIMA TRINITAT

Llorenç Sagalés

LA SANTÍSSIMA TRINITAT

LLORENÇ SAGALÉS

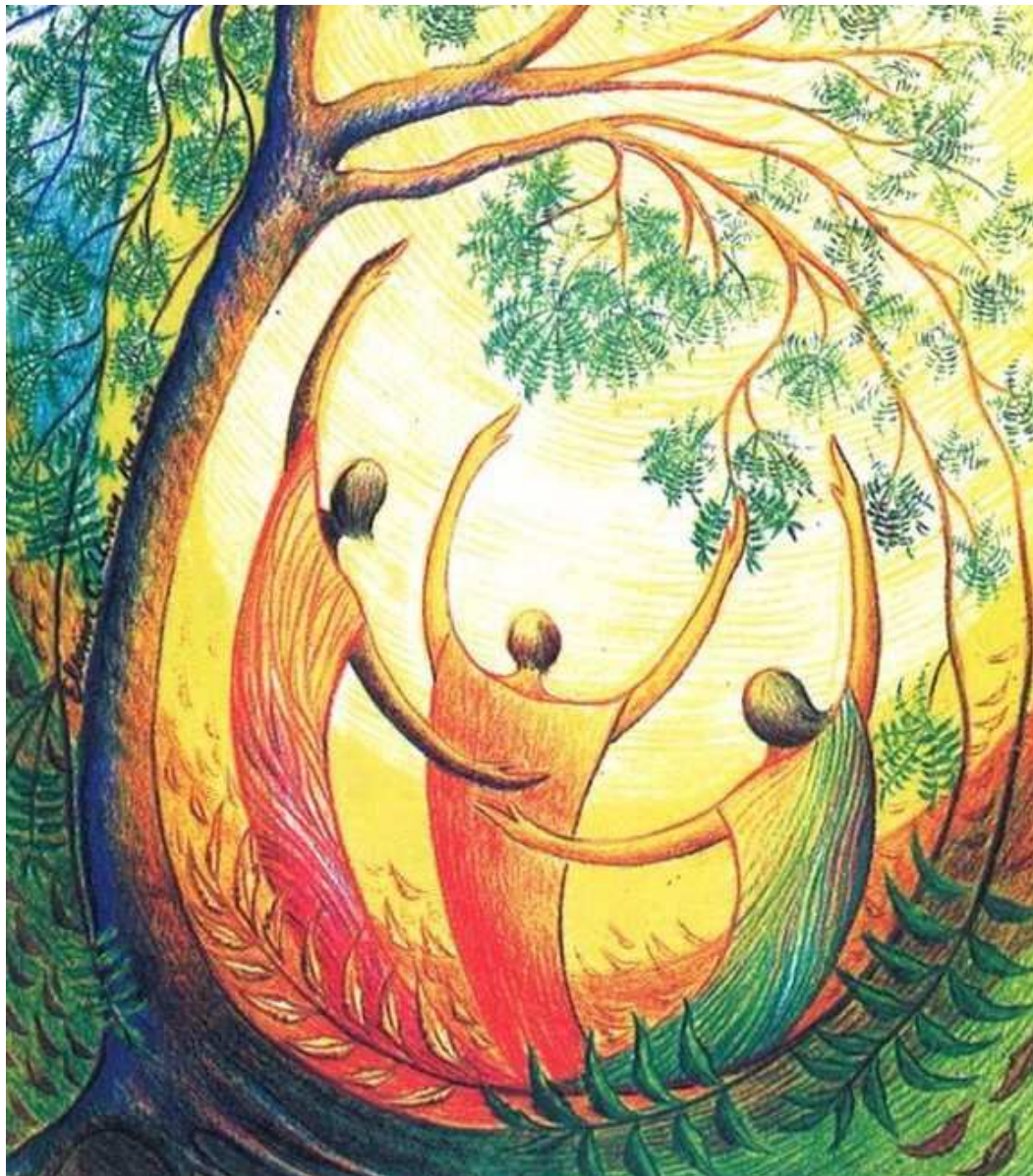
La Santíssima Trinitat, per a molts, fins i tot cristians, ha esdevingut una cosa pràcticament exòtica i, en el millor dels casos, supèrflua. ¿Què haurem fet a la història del Cristianisme amb la Santíssima Trinitat, que sovint ha desaparegut, des de ja fa temps, de la vida interior ordinària del cristià que prega?

És evident que el misteri de la Santíssima Trinitat Divina continua apareixent en el capítol central de tots els manuals de teologia oficials. Però la relació amorosa entre les tres persones divines, Pare, Fill i Esperit Sant, que és l'essencial del misteri de la Trinitat, acostuma a estar absent de l'espiritualitat quotidiana de la majoria dels fidels cristians, de la catequesi mateixa, i de la mateixa predicació en les celebracions. L'absència de tota la dimensió trinitària ¿no serà un dels motius de l'eclipsi de la pregària contemplativa que s'ha produït en la majoria dels catòlics deixant-la reservada a un grup selecte d'especialistes, que saben de contemplació, però que de fet no arriba a la gran majoria del poble catòlic i, m'atreveixo a dir, ni als mateixos eclesiàstics?

¿No serà també la desaparició del misteri de la Trinitat en la vida interior de les persones, un dels motius de l'enfosquiment, l'ocultament a Occident de la noció de misteri sobrenatural al llarg de tota la modernitat? De fet, ha provocat que la gent, que es mor de set d'absolut i d'infinít, igual que fa mil anys, hagi hagut de buscar espiritualitat i llançar-se als braços de l'esoterisme, de l'alquimisme, de l'astrologia, de l'ocultisme, o de mil fugides orientals, perquè no la trobava allà on fa mil anys la gent senzilla la trobava, en el misteri de la Trinitat.

O la mateixa pregunta dita d'una forma una mica més impertinentment: ¿no estarà aquesta pèrdua de la vida amorosa trinitària a la base d'una altra pèrdua que notem molt tots, que és la crisi del sentiment de fraternitat entre tots nosaltres? Perquè,

si Déu Trinitat és comunió fraterna entre els tres que s'estimen i és la fonamentació de la vida fraterna nostra perquè som imatge seva, la desaparició de la vida fraterna trinitària de dins dels nostres cors és clar que ha de provocar, com a conseqüència, la desaparició de la vida fraterna entre nosaltres; a no ser que sigui per voluntarisme ètic o moral, per ganes de ser fraters, però hem perdut el fonament últim que el sostenia.

Algunes de les coses que patim actualment (les desigualtats, la falta de diàleg i de comunió, el mateix individualisme, la crispació dels esperits a tot arreu, a les ciutats, als pobles, a l'Església, a tot el món), no és un problema només ètic o moral, de comportament. Ni tampoc és un problema només psicològic o de dinàmica de grups: «estimem-nos més i així ja veurem com sortirà la fraternitat». Doncs no, és més complex, és més profund o, si voleu, és més senzill. És un problema teològic. O, com m'agrada dir a mi, és un problema místic, i es pot resumir així: si no recuperem el misteri amorós trinitari entre les tres persones, no recuperarem el sentit comunitari i eclesial de l'amor fratern. Aquesta és la meva proposta de reflexió.

¿Com fer-ho? No hi ha paraula més maltractada i més tacada, al nostre país, que la paraula Déu, i amb ella la paraula Trinitat, que ja ningú no sap què és. Els mateixos cristians hem col·laborat a aquest maltractament de la paraula Déu, cada vegada que l'hem pronunciada sense estimar-la. Per això es comprèn la temptació de la nostra època de fer silenci sobre Déu, no parlar-ne, de callar i de prescindir del transcendent, fins al punt que avui, aquesta paraula, Déu, o Déu Trinitat, i el que significa, és un tabú en els nostres ambients. A veure si sentiu enmig d'un vagó de tren o de metro la paraula Déu. Com no sigui algun centreafricà o algun del Magreb, difícilment ho sentireu.

Si fa unes dècades el nostre món callava brutalment sobre el sexe, i ha estat el tabú clàssic durant centenars d'anys, ara calla sobre Déu, com si li fes por. I fa por no la seva absència, sinó la seva presència impertinent, encara que silenciosa. D'aquí, la pregunta que hem fet abans: ¿com parlar de Déu avui? El que proposo aquí és deixar que Ell mateix s'aproximi a nosaltres i nosaltres aprendre a escoltar-lo tal com Ell se'ns ha volgut manifestar, no tal com a mi m'agradaria, o tal com jo el buscaria pel meu cantó. No som nosaltres els qui hem après molt sobre Déu, sinó que és Ell qui ens ha parlat de si mateix i se'ns ha volgut donar a conèixer per pur amor. «Déu és amor», llegim en la primera carta de sant Joan; és l'únic lloc on apareix aquesta afirmació contundent: la substància, el contingut, la densitat de Déu és amor. Si Déu és amor, els qui més el coneixen i els qui més saben de Déu són els qui més estimen, i aquests són els sants. Per això, la reflexió que proposo, ja des del principi, és intentar escoltar els sants, intentar veure ells com l'estimen a Déu Trinitat i, a partir d'això, intentar submergir-nos i escoltar-ho. Són ells els qui ens

avisen que potser la manera menys tonta o menys inadequada de parlar de Déu, sigui, de fet, la pregària, l'himne, la lloança, més que la reflexió o l'argumentació demostrativa, que no porta enlloc, generalment, llevat d'una certa consolació intel·lectual. Més encara, com fa tota la tradició monàstica, es tracta, no de parlar sobre Déu o de Déu, sinó de parlar amb Déu, i parlar a Déu. I, de fet, intentarem, a la vegada, parlar des d'Ell, des de Déu. Aquesta és la proposta monàstica de tots els temps. Per tant, més que parlar, es tracta, aquí, d'aprendre a pregar. Per això, vaig col·locar una de les primeres sessions sobre la pregària, abans de parlar de Déu, per la disponibilitat de l'ànima, que vol aprendre a escoltar, i no com qui observa i analitza, a distància, amb pretesa objectivitat científica. Es tracta d'una actitud del qui contempla i estima, més que no pas del qui escruta. Per això, l'actitud adequada, per submergir-se en el tema és aquella de Moisès a la muntanya del Sinaí: descalçar-se, perquè estem en terreny sagrat, i intentar fer teologia no assegurada, sinó teologia agenollada, des de Déu.

I un punt important per a qualsevol desprevingut que es posi a l'abast del misteri trinitari. A la primera meitat del segle XII, un monjo cistercenc, que es diu sant Elred de Rievaulx, anglès, va ser abat del monestir de Rievaulx i té un tractat

molt encantador que es diu «L'amistat espiritual», un tractat sobre l'amistat, inspirat en el de Ciceró, molt antic també, «De Amicitia», sobre l'amistat, però cristianitzat. En el tractat de «L'amistat espiritual» sant Elred té una formulació molt simpàtica. Diu: «Déu és amistat, de manera que qui roman en l'amistat està en Déu i Déu en ell». Qui tingui amics de veritat, no col·legues, qui hagi conegut l'amistat, ho sàpiga o no, està submergit, ja d'entrada, en el misteri trinitari. El que jo intentaré només és que ho reconegui, però ja hi és, no l'ha de buscar, s'ha de deixar trobar, però estic parlant de l'amistat autèntica. Però bé, la proposta meua és semblant però no exacta. La meua proposta és: Déu és fraternitat, vist trinitàriament, perquè són tres que s'estimen. Déu és fraternitat, i qui estigui, qui resti en la fraternitat, ho sàpiga o no, està en Déu i Déu en ell. De manera que si a nosaltres se'ns dona de vegades a la vida trobar un ambient d'una relativa fraternitat, ho sapiguem o no, estem submergint-nos en el misteri de la Trinitat.

Desplegaré ara aquesta idea en dos punts complementaris un i l'altre, i utilitzaré figures i imatges de la Sagrada Escripura, i també alguna imatge del món simbòlic. Hi ha una famosa icona de la Santíssima Trinitat, pintada en el segle XV per un dels

grans pintors russos, Andrei Rublev. A la pintura es veuen tres joves asseguts al voltant de la taula. Els tres joves es miren amb amor i, de fet, estan mirant cap a l'exterior, cap al contemplador, el qui està mirant la icona. Aquesta imatge representa els tres àngels de Mambré (Gn 18) que van baixar del cel per trobar-se amb Abraham en un moment delicat. És interessant que Rublev hagi captat, radicalment, al segle XV, el que aquí jo maldestrament tractaré de comunicar-vos, i és que la Trinitat són tres joves que s'estimen i que s'obren a l'amor del món. La Trinitat és fraternitat. I si nosaltres volem tenir un mínim de fraternitat en els ambients on vivim, el fonament trinitari és l'únic que ens permetrà afrontar qualsevol adversitat, conflicte, divorci, mesquineses, murmuracions, ultratges, que es donen en ambient comunitari.

El primer punt és que intentar penetrar en el misteri de Jesús ens porta a trobar que Jesús estava submergit en el misteri trinitari. Tal com Jesús se'ns ha manifestat, només es fa comprensible si se'l contempla en la seva relació íntima, amorosa, amb el Pare i l'Esperit. Per tant, ha de ser Jesús el qui ens doni la clau d'entrada per submergir-nos en el misteri de la Trinitat. Hi ha unes quantes frases de Jesús a l'evangeli, sobretot de Joan, que són molt clares respecte al que estem dient:

- «Déu, ningú no l'ha vist mai: El Fill únic, que és Déu i està al si de Pare, és qui l'ha revelat (Jn 1,18).
- «Qui em veu a mi, Felip, ja veu el meu Pare». Qui em veu a mi i em reconeix qui soc, ja veu el meu Pare (Jn 14,9).
- «El Pare i jo som una sola cosa» (Jn 17,21).
- «Si em coneguéssiu a mi, coneixeríeu també al meu Pare».
- «Jo només faig i dic allò que he vist fer i he sentit dir al meu Pare».

¿I què ha vist fer Jesús al seu Pare? Aquí hi ha el primer punt que vull comunicar. El que vull dir, de fet és molt senzill, per això és difícil. El que vull dir és que Déu és entrega, que ser Déu és entregar-se i ser entregat, sense límits. Ser Déu és donar i rebre sense reservar-se res per a si. Ser home i ser dona, si som imatge i semblança de Déu, com diu el Gènesi, vol dir que l'home i la dona som entrega. Entregar-se i deixar-se entregar.

El Fonament Trinitari

El Credo comença dient que el Fill és engendrat pel Pare. Quan el Pare engendra el Fill, des de tota l'eternitat, ¿què estem dient? Estem dient que el Pare es dona completament al Fill, sense reserves. El que estem volent dir és que es vessa com el got que sobreix completament, es vessa, es desapropria del tot el seu ésser; fins i tot estem dient que es desapropria de tota la seva mateixa divinitat i la transfereix, la comunica, la regala absolutament al Fill. És una desposseïció i una donació del Pare gratuïta i totalment desinteressada. És la pura alegria de perdre's pel Fill. I, si se'n permet parlar així, en aquest amor del Pare hi ha una renúncia absoluta a voler ser Déu per si sol. No parteix la seva divinitat amb el Fill, sinó que la comparteix tota, absolutament, amb el Fill. Comparteix tot allò seu. Entenem la diferència amb el monoteisme islàmic i judaic, per exemple? Des del moment que estem parlant de la Trinitat, s'endevina ja que el Déu monoteïsta cristià és, a la vegada, fraternitat i comunitat. No només és un que està sol, per molt encantador que sigui. Déu és comunió per definició en la vida cristiana, a diferència del món islàmic i del món jueu.

«Tot allò teu és meu», li diu Jesús en una pregària al seu Pare en el capítol 17 de sant Joan. «Tot el teu és meu». Però l'interessant d'aquesta entrega, el meravellós d'aquesta entrega sense reserves que fa el Pare en engendrar el Fill és que encara que no es reserva res per a si, el Pare no es perd ni s'esgota en el do. En vessar-se contínuament d'amor, mai es buida, sinó que sempre sobreix i ho inunda tot. Per això és Déu, perquè s'entrega sempre, infinitament. I per això nosaltres no som Déu, perquè nosaltres, quan ens donem, mai ens donem o ens entreguem absolutament sense reserves, ni amb els qui més estimem, perquè som finits, som limitats... Si vull donar un petó a la meva esposa, li he de donar un per un, però amb un sol petó no puc vessar tot l'ésser. Ho vull fer, i amb la intenció, quan beso algú amb amor el beso a tot el seu cos i a tota la seva ànima, però és veritat que no ho puc fer del tot mai. I sempre em reservo. Si no ens reservéssim del tot, seríem Déu. El que estem dient és que Déu es dona completament del tot al nostre ésser, externa i internament, de cos i d'ànima. Però que en donar-se completament tot Ell i donar-se completament de si al Fill, en engendrar-lo, esdevé automàticament sempre ple. Nosaltres, quan buidem la butxaca, cada vegada està més buida. Doncs és al revés, quant més ens donem, més tenim, més som.

Per cert, un parèntesi, hi ha una frase insultant a l'evangeli que diu: «A qui tingui se li donarà, i al que no tingui, el poc que té li serà pres». Parla d'això que estic dient. Parla de l'amor. Qui té amor i es vessa, cada vegada en tindrà més. Qui tingui poc amor i, per no perdre'l, es replega en si mateix per protegir-lo, el poc que té se li podrà a les mans. Això és reservar-se. Doncs bé, Déu és Aquell que es dona sempre, infinitament. Per això sempre està ple. En donar la seva mateixa divinitat sempre és diví, perquè la dona completament i no es reserva per a si.

La meua àvia Genoveva ho deia amb una frase molt senzilla. Era quasi analfabeta però era molt llesta, religiosament, i deia: «Només posseïm de veritat allò que estem contínuament disposats a regalar». Només allò és nostre i, a més, ho regales. Llavors és teu de veritat, perquè ho regales. Si no ho regales i t'ho guardes per a tu, no és teu, ho has perdut. Aquesta és la imatge trinitària per poder comunicar el que volem dir quan al Credo diem: El Pare engendra el Fill.

El Fill

¿Quina és la resposta del Fill a aquesta donació amorosa del Pare? ¿Què li respon? El que respon és rebre. Si l'essencial del Pare és donar, l'essencial del Fill és rebre. I rebre absolutament la divinitat del Pare. Nosaltres no sabem rebre. Ser cristià vol dir aprendre a rebre, que no vol dir ser un capriciós que va buscant tot el que li interessa que li donin. Aprendre a rebre demana molta personalitat, demana una gran qualitat humana. Rebre-ho absolutament tot, que no es perdi res del que se m'està donant gratuïta i desinteressadament. Rebre així, no només fa feliç a qui ho rep, sinó que fa feliç a qui dona, d'una forma descomunal, desproporcionada. Rebre és deixar-se estimar, deixar-se engendrar infinitament pel seu Pare, permetre que el Pare s'entregui i es vessi per Ell, el Fill. Això és el que fa el Fill de Déu. I, com que el Fill sap que això complau i alegra el Pare, és Ell mateix, el Fill, qui s'avança i està convidant eternament al seu Pare que es doni i que l'engendri per amor. Si no, falsejaríem la frase, com si el Fill vingués després del Pare. No. La mirada del Credo cristià és que el Fill mateix li està dient al Pare: Engendra, des de sempre, perquè això et fa feliç a tu, no només a mi, perquè «fa més feliç donar que rebre», diu Jesús segons els Fets dels Apòstols.

Per això, la resposta del Fill al do diví del Pare no pot ser altra que un donar-li gràcies, una acció de gràcies. I això en grec té un nom: Eucaristia, que vol dir acció de gràcies. El que fa el Fill amb el Pare és donar-li gràcies perquè l'estigui estimant fins a l'extrem, i se li estigui donant infinitament. La resposta del Fill és una Eucaristia, és a dir, una acció de gràcies al Pare perquè Ell, el Pare, la font i l'origen de l'amor, es dona completament a Ell. I, a la vegada, el Pare és Aquell que dona gràcies que el Fill es deixi engendrar i estimar per Ell. És una acció de gràcies recíproca.

L'acció de gràcies és l'Esperit Sant. L'amor recíproc de donar el Pare i de rebre el Fill, la invitació que es fan un a l'altre de complaure's mútuament, això és l'Esperit Sant, i és la imatge d'Esperit que apareix als evangelis, especialment en el de Lluc i en el de sant Joan. Per tant, procedint dels dos, del Pare i del Fill, com una mena de nosaltres, respira l'Esperit com un fratern dels dos, del Pare i del Fill. Estem dibuixant la primera i original, la primordial fraternitat que sosté totes les nostres. Donar i rebre en un nosaltres. Això és l'amor dels tres.

L'Esperit

L'Esperit Sant és discret, no vol ser vist ni cridar l'atenció cap a Ell, el que vol és atreure totes les mirades cap a l'amor que es tenen el Pare i el Fill. Tota la seva recerca, tota la seva pretensió que fa l'Esperit Sant és atreure-ho tot cap al Pare i al Fill, no vol centrar la mirada cap a Ell. Ell és la llum que directament no es pot veure però sense la qual res de l'amor entre el Pare i el Fill no es pot percebre ni contemplar. Sense l'Esperit cap de nosaltres creuria mai en Déu i en el seu amor. Quan ens mirem, l'Esperit és la llum de la sala que permet que ens veiem. A més, si ens estiméssim, compliríem l'objectiu de l'Esperit. Nosaltres no mirem la llum, però gràcies a la llum ens podem veure. Això és l'Esperit, sempre busca un segon terme. Llavors és com reïx com amor recíproc entre els tres.

D'aquí venen moltíssimes conseqüències; conseqüències abismals per a la manifestació de la Trinitat en el món i per als esdeveniments més insignificants de la nostra vida de cada dia. Perquè, si el Fill de Déu s'ha fet home en Jesús de Natzaret i ha mort a la creu per amor a nosaltres, la pregunta del milió és: ¿De qui ha après aquesta entrega fins a l'extrem? Del seu Pare: «Jo només faig allò que he vist fer al meu Pare». ¿De qui ha vist i a on ha vist fer al seu Pare tot això? Afirmació del Credo: Des de tota l'eternitat, el Fill de Déu s'ha deixat engendrar pel Pare. En deixar-se engendrar per Ell, deixar-se estimar des de sempre, el Fill ha vist com el Pare es perd per Ell sense reserves, s'entrega sense reserves per Ell. I el Fill, ¿per què es donarà a nosaltres? Doncs no només per amor a nosaltres, sinó per pura imitació de l'amor que ha rebut del Pare. Això és fonamentació trinitària per sempre; perquè, llavors, la nostra entrega entre nosaltres, no només descansarà en les emocions i els bons sentiments d'una temporadeta, sinó en el fet de ser radicalment estimat i entregat per Algú, per Jesús, el qual és estimat del Pare des de tota l'eternitat.

Per això, quan nosaltres donem a llum un fill, per exemple, ho sapiguem o no, estem participant no només de la recreació del món sinó també del misteri trinitari de l'engendrament que el Pare fa del Fill. Donar a llum un fill és imitar el Pare que engendra el Fill. No sols a Maria que dona a llum el Fill de Déu al Nadal, és imitar a Déu Pare que engendra el Fill des de tota l'eternitat.

Quan algú de nosaltres s'entrega en silenci al servei d'un malalt o dels pobres, ho sàpiga o no, no només està imitant Jesús que ens renta els peus. No només està deixant que sigui el mateix Esperit de Jesús el qui serveix i s'entrega a través nostre, sinó que també s'alimenta, es nodreix i participa de la desapropiació de si que fa el Pare donant-se i regalant-se sense límits. Quan servim els pobres estem imitant el Pare que s'entrega absolutament de si al seu Fill, i es vessa completament, gratuïta i desinteressadament.

És a dir, la vida amorosa trinitària entre les tres persones divines, la fraternitat de Déu Trinitat és la que ens sosté a nosaltres i ens fonamenta, és la que dona i donarà sentit a la nostra vida comunitària i fraterna. Per tant, si l'home és imatge de Déu i Déu és Trinitat, aleshores, d'alguna manera anàloga, nosaltres som també trinitat, un per un, no només cada dos o tres, sinó un per un. Som relació amorosa interpersonal. Jo soc fraternitat, jo individualment considerat soc fraternitat, fins al punt que encara que estiguéssim sols a la vida, a través de l'Esperit, no només bategarà dins nostre tota la humanitat si jo em sé habitat per l'Esperit de Crist, sinó que a la vegada estarà habitat per la comunió trinitària amorosa, que és la que ens atreu i ens convida a la divinització.

«Que tots siguin u», diu Jesús en un moment de pregària a l'evangeli de Joan. «Que tots siguin u, Pare, com vós sou amb mi i jo amb vós. Que ells també siguin u amb nosaltres dos» (Jn 17,2). Per això, reconèixer en el pobre, en el tu, en l'indefens o en el malalt la imatge de la Trinitat és la gràcia dels qui s'han deixat posseir per l'Esperit del Pare i del Fill. Aquesta és la missió de qualsevol cristià, ho sàpiga o no, reconèixer en el tu, en l'altre, una imatge de la fraternitat amorosa trinitària. En l'altre hi ha l'amor de comunió de tots. Per tant, que jo l'estimi o intenti estimar-lo, és que ja no és ni qüestió, forma part constitutivament del que som les persones. Si jo soc imatge de la Trinitat i l'altre també ho és, si nosaltres no intentem fer fraternitat ens anihilem, ens estem destruint com a éssers humans, perquè estem justament fets per a aquesta fraternitat. Si l'esquinço, si la nego, si m'hi resisteixo, estic fent un absurd, una bestiesa, estic provocant una autodestrucció. No només em nego a servir-lo, sinó que jo mateix m'autodestruïxo, perquè estic fet per a donar i per a rebre.

Ara farem una comparació amb el teatre. Hi ha diversos autors que parlen d'això. Els vaig llegir de jove i m'ha quedat una idea que la comunico de pròpia collita però que es basa en autors teatrals: Julien Green, Thomas Eliot, sobretot Paul Claudel... són autors de teatre que a mi m'han ajudat a formular el que ara us diré. És una simple comparació. Els elements bàsics dramàtics de «El gran teatre del món», de Calderón de la Barca, és la creació, és el món. En aquest món on estem hi ha un autor, un actor principal, molts secundaris, que som nosaltres, i un director d'escena. Els tres són fonamentals per a una obra de teatre: l'autor, direm que és Déu Pare; l'actor principal que és el Fill, Jesús; i el director d'escena, el que no surt mai, que està sempre amagat, allà darrera, és l'Esperit Sant.

Intentaré comentar els tres papers dintre d'una obra de teatre, i cada vegada que diguem autor, direm Pare; cada vegada que diguem l'actor principal direm el Fill; cada vegada que diguem director d'escena direm l'Esperit Sant.

Déu Pare és l'autor de la creació, de l'obra fonamental. Quan hi ha una gran compenetració recíproca entre l'autor, l'actor principal i el director d'escena, que això passa algunes vegades en les obres de teatre contemporani, quan es coneixen els tres, l'autor escriu l'obra pensant ja en l'actor que la protagonitzarà. I pensant també en el director que distribuirà els papers, que és una de les grans funcions del director d'escena. Aquest director és el que farà la posada en escena de l'obra escrita per l'autor i, a la vegada, buscarà la comunió entre els actors. És bàsic, com hem apuntat abans. A la vegada, els bons actors i directors col·laboraran, animats i sensibles, amb l'autor, en la mateixa creació i inspiració de l'obra. Els bons actors diuen a l'autor, quan el coneixen que està escrivint: aquí jo corregiria això...; quan és un bon actor. Laurence Olivier apuntava a l'autor teatral contemporani alguns canvis importants en el guió, perquè tenia la suficient confiança i era reconegut que tenia bon criteri.

Doncs bé, és la idea trinitària. Cap de les tres persones divines fa res sense la col·laboració de les altres dues. Això és un principi. Per exemple, en el Gènesi, si agafeu el capítol primer, de la creació, Déu Pare és el que fa el món. Ho fa per la Paraula: «Déu digué que es facin les aigües...». La Paraula és el Fill. «En el principi era la Paraula i la Paraula estava amb Déu i la Paraula era Déu». El Fill és la Paraula.

I, a continuació, en el mateix verset segon del capítol primer del Gènesi, el vent de l'Esperit aletejava sobre les aigües del món creat. És a dir, en els primers dos versets surten a la mirada cristiana els tres: Pare, Fill i Esperit. Això és dir que cap dels tres

fa una cosa sense la col·laboració dels altres dos, que no vol dir que no hi hagi un cert protagonisme. Atribuïm al Pare la creació, al Fill la redempció del món, i a l'Esperit Sant la santificació dels cors de tots els fills de Déu. Això s'acostuma a fer així en el llenguatge teològic. Però, evidentment que la redempció del món el Fill la fa amb el Pare i l'Esperit Sant dins d'Ell. I la santificació del món, ¿què és? És participar de la santedat dels dos que s'estimen entre ells i que ve a nosaltres. No es fa res sense la col·laboració dels altres dos. Això és diàleg, això és fraternitat.

Ara bé, això no treu que en la redacció final de l'obra, l'autor té un primat fonamental, igual que correspon un primat anàleg de l'actor enfront del director que treballa en la representació.

¿Quin és el paper del Fill i el de l'Esperit? Si el de l'autor és la creació de l'obra i la distribució dels papers, el paper de l'actor principal ¿quin és? Representar adequadament l'obra de l'autor, fer-la tal qual, amb la intenció última que té. Aquesta acció, aquest actor principal té tot un grup d'actors secundaris, que és tota la història de la humanitat. ¿Qui ens dona els papers, a nosaltres? L'Esperit, el director d'escena. ¿Quina és la nostra història? Normalment ens desagraden els papers que ens han tocat a la vida. El paper és el que es diu, en llenguatge teològic, la missió a la vida. ¿Quina és la teva missió a la vida? Com que no ve escrita en cap telegrama, és una tasca de descoberta lliure amb el pas dels anys. La gràcia de «El gran teatre del món» és que se'm dona un paper, que he de recrear lliurement. Això és providència i llibertat a la vegada. Si no, seríem uns titelles, però això no és mirada cristiana. En «El gran teatre del món» s'espera la meva responsabilitat. Jo he de recrear la peça, el paper, el guió..., també hi ha perills de l'actor secundari: enveges, gelosies entre uns i altres i intentar entorpir el paper de l'actor principal, que és el que aconseguim habitualment. D'això se'n diu pecat. Però si assumim bé els nostres papers d'actors secundaris, no ens sentim gens marginats, sinó que reeixim el nostre jo, perquè aleshores, a poc a poc, la nostra persona i el nostre paper, lentament, es van identificant. I jo esdevinc aquell en plenitud pel qual he estat pensat des de sempre per Déu. Però, aleshores, col·laboro a que l'obra reïxi. ¿Quina és la funció de l'actor secundari? Intentar, com l'Esperit, que totes les mirades de l'escenari, dels espectadors, s'adrecin no a mi sinó a l'actor principal, que està representant, perfecte i absolutament, les intencions de l'autor de l'obra.

L'Esperit Sant és, per tant, el qui distribueix els papers de l'obra de la creació. I la seva tasca és no buscar el protagonisme. Molts directors d'escena contemporanis han capgirat les obres que representen. Fins i tot es permeten el luxe, a vegades, d'obres clàssiques gregues, tragèdies gregues de Sòfocles o Eurípides, canviar-les, canviar els personatges i, a vegades, fins i tot, el final. Jo he pogut veure una obra de Shakespeare, que m'encanta, destruïda, fa uns anys, per un director d'escena dels de més prestigi. ¿Però certament això es pot fer? Ara no entrarem en una discussió literària, perquè m'interessa la dimensió trinitària, però això només ho pot fer el que sigui molt bo, d'una grandíssima qualitat creativa.

Aquesta analogia l'he explicada durant anys als nens. Ho entenen perfectíssimament. Els nens de catequesi, de vuit o nou anys entenen perfectament l'analogia amb el teatre, perquè ells mateixos fan teatre, a vegades, i entenen molt bé que hi ha un autor, un actor principal i un director d'escena. I la tasca de cadascú, ben realitzada, és la que porta a plenitud la fraternitat, imatge i semblança de la Trinitat.

